MODERNE ONTDEKKINGSREIZEN IN HET SURINAAMSCHE BINNENLAND

DOOR

W. R. MENKMAN

Het is niet alleen in boekvorm (zie de werken van Hendrik de Leeuw) dat tegenwoordig aan het Nederlandsche publiek reisverhalen aangeboden worden welke het naar Suriname's binnenland voeren. Een onzer geïllustreerde weekbladen („Stad en Land") gaf in de zestien laatste nummers van den derden en de twee eerste van den vierden jaargang de avonturen van Alice en William La Varre, op hun „Ontdekkingsreis" onder de Djukajs(!) in de Surinaamsche wildernis. De redactie kondigde het verhaal aan als „reportage" en dat het Amerikaansche reportage is, zou er niet eens bijgevoegd behoeven te zijn.

De achttien deelen van het feuilleton zijn verlucht met foto's van wel zeer bijzondere kwaliteit — en dit is het beste wat men van deze publicatie zeggen kan: de inhoud is. . . . Amerikaansch.

Natuurlijk aanschouwt men herhaaldelijk Alice zoowel als William, zwaar behangen met vuurwapenen en patroongordels en de schrijver (William) laat zoo af en toe den lezer griezelen van de gevaren waaraan hij en zijn vrouw nog maar net konden ontsnappen, van wege de bij bijzondere gelegenheden vijandig gezinde boschnegers, eenmaal ook bij een aanval van een talrijke horde „wilde zwijnen", in de nabijheid van een Indiaansch dorp. Het is maar goed dat de Surinaamsche boschnegers al de dwaasheden niet lezen welke Amerikaansche „would be" ontdekkingsreizigers over hen vertellen; misschien ook hebben zij zelf allang het verschil opgemerkt tusschen het echtpaar La Varre en het echtpaar Herskovits, tusschen journalisten en wetenschappelijke onderzoekers.

Waar de La Varre's eigenlijk geweest zijn, wordt niet heelemaal duidelijk; het ligt echter voor de hand dat zij van Paramaribo de Suriname-rivier opgevaren hebben tot boven de vallen,

wat talrijke anderen vóór hen gedaan hebben en wat in Suriname niet als een ook maar eenigszins belangrijke prestatie beschouwd wordt. Wel heeft de schrijver het voortdurend over de Djoeka's, die volgens den regel aan de Cottica en de Tapanahoni behooren te wonen, maar dat de naam Djoeka voor boschneger in het algemeen gebruikt wordt, is niets nieuws.

Eenmaal lezen wij dat de reizigers honderd en twintig mijl in de wildernis „doorgedrongen” zijn en dat nog maar drie graden hen van den evenaar . . . en van de Amazonerivier scheiden. Nu ligt Paramaribo op ongeveer $5^{\circ}9'$, wat met 3° een verschil maakt van 165 mijlen van 60 , of $41\frac{1}{4}$ mijl van 15 in den graad; La Varre zal dus de wildernis nogal hoog de rivier op laten aanvangen. Is hij werkelijk één graad zuidelijker geweest dan de samenvloeiing van Gran Rio en Pikien Rio, waaruit op 4° de Surinamerivier ontstaat, dan was hij toch nog belangrijk meer dan drie graden van de Amazone verwijderd, die wel ongeveer aan den evenaar in zee vloeit, maar uit zuidwestelijke richting komt. In de aardrijkskundige bijzonderheden van het verhaal moeten wij ons echter maar niet te zeer verdiepen, want de schrijver vertelt ook dat de Surinamerivier zich een weg zoekt naar de Caraïbische Zee(!); er wordt ook gesproken van de Saramaccabeek, waardoor men in de Saramaccarivier zou komen, Marowijne wordt met twee r's geschreven etc.

Dat La Varre de geschiedenis niet met rust heeft kunnen laten, spreekt haast van zelf; dat zijn wij van de moderne gelegenhedsreizigers in de West wel gewend. De legende van Manao en El Dorado is volgens hem een verhaal uit de dagen van Columbus (Pizarro zou juister geweest zijn), hij meent dat de eerste kolonisatie van het tegenwoordige Britsch Guiana een Engelsche kolonisatie was, heeft begrepen dat in den slaventijd de voornaamste producten der plantages suiker en rijst waren en dat de zeventiende-eeuwsche Joden in Suriname cacao verbouwden. De geschiedenis der Djoeka's laat hij aanvangen bij Adoe, die in het midden der 18de eeuw optrad en een Saramaccaner was; van de verdragen met de boschnegers wordt ons een nogal fantastisch verhaal opgedischt, waarin ook een zekere gouverneur Abercrombie een rol speelt. Volgens zeggen van een Surinaamsch ambtenaar zouden de plantagebezitters Javaansche arbeiders geïmporteerd hebben, toen de negers wegliepen; de schrijver bezoekt echter ook een koffieplantage waarvan de arbeiders uit Br. Indië aangevoerd zijn.

Tot de autoriteiten op wie La V. zich beroept behoort ook de

kapitein van de Van Renselaer, die hem een verhaal doet van de toovermacht der „medicijnmannen” van de Djoeka's. In Britsch Guiana, dat men vóór Suriname bezoekt, verklaart een ambtenaar dat het land een „goldrush” beleeft; op de Demerara-rivier reeds bieden negers den passagiers, behalve van pépites vervaardigde sieraden, flinke klompen goud te koop aan. Een inboorling neemt aan den schrijver een plaats te wijzen waar 2000 oz goud te vinden zijn, dat men niet op regelmatige wijze aan den man wil brengen, omdat er te Georgetown geen behoorlijke prijs betaald wordt; La V. echter slaat het aanbod af, omdat hij verwacht dat er in de onbekende regionen van Ned. Guyana wel meer te doen zal zijn voor hem. Wonderbaarlijke verhalen!

Goud speelt een groote rol op La Varre's tocht; de schrijver, die zich explorateur noemt van verloren werelden (excusez du peu!) vindt overal goudhoudende terreinen en Alice raapt ergens tusschen de rotsen zoo maar een duimdikken klomp goud op. Had de leider der mijnexploratie van gouvernementswege van een dertigtal jaren geleden dit maar geweten! Alleen de blanken kunnen zich van dit goud niet meester maken, want de Djoeka's (wijze lieden!) bewaren het geheim der vindplaatsen en staan niet toe dat de bakra's er naar komen zoeken. Om te illustreeren hoe onafhankelijk de boschnegers zijn, wordt een naief verhaal gedaan van de indertijd voorgekomene, nogal onbeteekenende moeilijkheden met hen, in verband met de toepassing der vuurwapen-verordening.

Voor een geheimzinnig waas is behoorlijk gezorgd; niet alleen dat sommige ritueele verrichtingen der boschnegers niet door blanken mogen worden bijgewoond, maar een bepaald dorp mogen zij ook niet bezoeken. De witte neger van Godo, die ook op Reedijk's Djoeka-film voorkomt, een albino, die als zoodanig in zijn omgeving allicht als een geheimzinnig wezen beschouwd en behandeld wordt, verschijnt in La Varre's verhaal als een god. En de in dezelfde film vertoonde ongelukkige boschnegerjongen met zijn misvormde beenen wordt bij La V. door den „medicijnman” genezen.

Het sterkste staaltje van sensatie-reportage is wel de ontdekking, door de La Varre's, van de bouwvallen der synagoge van de Joden van 1665; de onkundige lezer weet natuurlijk niet dat de Joden-savanna bekend terrein is, op 50 km van de stad Paramaribo.

De vertaling is niet door een deskundige verricht; de boschneger-spraak wordt Talky-Talky genoemd en de boschneger-

woorden worden in de Engelsch-fonetische spelling overgenomen. Achter sweetee muffo schrijft de vertaler, ter verduidelijking, „zoet eten”. Een corjaal wordt een kano genoemd en een banana heet een pisang. Het toch niet zoo ongewone gemeenzaam-Engelsche woord nincompoop laat de bewerker onvertaald.

Met de verspreiding van populaire litteratuur over onze overzeesche gewesten kan nut gesticht worden; men kan er belangstelling door opwekken in de kringen van hen die er niet toe zouden komen zich door het lezen van wetenschappelijke verhandelingen op de hoogte te stellen. Waarom echter passen de uitgevers geen selectie toe en raadplegen zij niet de personen hier te lande die met de gewesten in kwestie bekend zijn?

Amsterdam, April 1938.